

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра методики навчання іноземних мов

К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н А Р О Б О Т А

на тему: «Оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями у процесі розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів»

Студентки 2 курсу групи 2 МСОАЗ

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальності 014 Середня освіта

Спеціалізації 014.021 Англійська мова і література

Журавель Тетяни Андріївни

Використання чужих ідей,

Науковий керівник

результатів і текстів мають

Дмітренко Наталя Євгеніївна,

посилання на відповідне джерело

доктор педагогічних наук, професор

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2023 рік

ЗМІСТ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОВОЛОДІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ТА КОМУНІКАТИВНИМИ СТРАТЕГІЯМИ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	8–39
1.1 Розвиток іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів.....	8
1.2 Формування навчально-стратегічної компетентності на уроках англійської мови учнів старших класів.....	19
1.3 Особливості застосування навчальних і комунікативних стратегій у процесі іншомовного читання учнів старших класів.....	31
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ЧИТАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СТРАТЕГІЙ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	40–90
2.1 Комплекс вправ для навчання іншомовного читання із застосуванням стратегій учнів старших класів.....	40
2.2 Організація і проведення пробного навчання іншомовного читання із застосуванням стратегій учнів старших класів.....	70
2.3. Аналіз результатів пробного навчання іншомовного читання із застосуванням стратегій учнів старших класів.....	82
Висновки до розділу 2.....	89
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

Компетентність – це значення містить у собі багатогранний і важливий аспект в багатьох сферах розвитку людини. Ця якість стала необхідною в сучасному світі, де швидкість змін і вимоги до знань і навичок постійно зростають. Компетентна людина володіє не лише теоретичними знаннями, але і практичними навичками.

Компетентність – це здатність до аналізу і прийняття обґрунтованих рішень в різних сферах життя. Ця властивість найкраще проявляється в практичних ситуаціях. Проте, щоб стати компетентним у певному виді діяльності необхідно володіти теорією, що допоможе досягти успіху в опануванні певних навичок та підібрати найефективніші стратегії, що працюватимуть на вдосконалення.

Вивчаючи іноземну мову у школі для учня важливим є володіння іншомовної комунікативною компетентністю (ІКК), що дає змогу знаходити спільну мову із людьми для особистісного спілкування або ж на професійному рівні як словесно та і листуючись, розуміти мову на слух та читати оригінальні тексти із повним розумінням прочитаного та здатністю до аналізу отриманої інформації.

Вивчення іноземної мови починається з ознайомленням учня з текстами та запускає процес розвитку компетентності у читанні (КЧ) – здатності читати автентичні тексти із різним рівнем розуміння [6, с. 562]. Для того, щоб ефективно розвивати цю компетентність варто ознайомитись та підібрати стратегії читання, що допоможуть покращити навички і вміння читання. Для кожного учня стратегії будуть різнитися відповідно до їхнього стилю навчання.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена доцільністю вивчення та оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями у процесі розвитку іншомовної компетентності в читанні, щоб дати можливість учням вільно почувати себе в іншомовному просторі, спілкуючись з носіями мови та досліджуючи їхню літературу в оригіналі.

Об'єктом дослідження є процес розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів.

Предметом дослідження є оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями у процесі розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів.

Мета: дослідити процес оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями у процесі розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів, розробити комплекс вправ з оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями для розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів та перевірити його ефективність у процесі пробного навчання.

Мета роботи конкретизується та реалізується шляхом розв'язання низки взаємопов'язаних **завдань**:

- визначити та проаналізувати доступні шляхи розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів;
- охарактеризувати способи формування навчально-стратегічної компетентності на уроках англійської мови учнів старших класів;
- обґрунтувати особливості застосування навчальних і комунікативних стратегій у процесі розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів;
- розробити комплекс вправ з оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями для розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів;
- організувати і провести пробне навчання із застосуванням комплексу вправ з оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями для розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів;
- проаналізувати результати пробного навчання з оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями для розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів.

Методи дослідження. У дослідницькій роботі використано комплекс

методів, а саме: теоретичні, до яких відноситься синтез, аналіз, порівняння, класифікація, систематизація та узагальнення теоретичних даних, представлених у досліджуваній літературі. Також застосовувалися методи емпіричного дослідження такі як: спостереження, опитування, рейтинг, тестування, вивчення продуктів навчальної діяльності учнів (письмових і контрольних робіт), вивчення й узагальнення отриманих даних, аналіз пробного навчання.

Теоретичне значення дослідження полягає у дослідженні найефективніших способів оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями для розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів та особливості їх застосування у процесі формування компетентності в читанні учнів старших класів.

Практична цінність дослідження полягає в методичному обґрунтуванні та розробці комплексу вправ з оволодіння навчальними та комунікативними стратегіями для розвитку іншомовної компетентності в читанні учнів старших класів.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі Комунального закладу «Вінницький ліцей №8» в 11 класі.

Апробація результатів дослідження здійснена на міжнародних і всеукраїнських конференціях:

V Всеукраїнська науково-практична конференція «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи», Кам'янець-Подільський, 6 квітня 2023;

VI Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі», Суми, 14 листопада 2022;

XXI міжнародна студентська Інтернет-конференція «Мова, освіта, культура: інтеграційні тенденції в сучасному світі», Вінниця, 14 квітня 2023;

Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному

мультилінгвальному просторі», Вінниця, 26 жовтня 2022;

Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі», Вінниця, 18 жовтня 2023;

IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики», Рівне, 20 травня 2023;

Студентська наукова Інтернет-конференція «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства, перекладознавства та методики викладання мови і літератури», Вінниця, 6 грудня 2022.

Загальна кількість публікацій – 7.

Структуру роботи обумовлено її метою та завданнями. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатку.

Робота викладена на 103 сторінках друкованого тексту.

ВИСНОВКИ

У сучасному світі, де процеси глобалізації та інтеграції набувають все більшого значення, іншомовна комунікативна компетентність стає невід'ємною складовою успішного спілкування та розвитку як особистісного, так і професійного. Мова виступає основним засобом здійснення комунікації в сучасному світі, і ІКК дозволяє ефективно взаємодіяти з представниками різних культур та націй.

Особливу увагу слід приділити розвитку іншомовної компетентності у читанні, оскільки це вміння має велике значення в сучасному інформаційному суспільстві. Читання допомагає розширювати знання, розуміти іноземну культуру і ідеї, а також впливає на розвиток критичного мислення і аналітичних навичок. Формування іншомовної компетентності у читанні вимагає розвитку різних інтелектуальних умінь, таких як прогнозування, критичне оцінювання прочитаного тексту і систематизація отриманої інформації.

У процесі читання, розуміння прочитаної інформації залежить від рівня сформованості певних навичок (вміння розпізнавати вже знайомі слова, знаходити ключові слова, основну інформацію, розуміти зміст прочитаного в тексті, робити припущення щодо майбутніх подій, аналіз прочитаного тощо). Для того, щоб розвинути ці навички варто використовувати навчальні та комунікативні стратегії.

Навчальні стратегії характеризуються фокусуванням на процесі навчання або конкретному завданні, розробкою плану для навчання, контролем над розумінням та виконанням завдань, самооцінкою виконання завдань, а також методами запам'ятовування. Навчальні стратегії вивчення мови є важливим компонентом навчального процесу, і вони можуть бути класифіковані за різними методологіями, пропонуваними вченими в галузі мовних досліджень. Однак більшість з цих класифікацій має схожі аспекти і не проявляє суттєвих відмінностей між навчальними стратегіями. Наприклад, класифікація Р. Оксфорда містить такі типи стратегій як

запам'ятовування, когнітивні, компенсаторні стратегії, метакогнітивні, афективні, соціальні стратегії.

Стратегії запам'ятовування спрямовані на ефективне запам'ятовування нового матеріалу через використання асоціацій, римування, картинок та повторення матеріалу. Це може бути корисним для вивчення нових слів, граматичних правил та інших аспектів мови. Когнітивні стратегії передбачають активний процес мислення та сприймання мови (спроби вимовляти слова як носії мови, вивчення мови через фільми та літературу в оригіналі). Компенсаторні стратегії передбачають вигадання слів, використання жестів, синонімів та намагання зрозуміти сутність повідомлення без точного перекладу. Метакогнітивні стратегії характеризуються самостійним прийняття рішень щодо власного навчання. Учні навчаються аналізувати та оцінювати ефективність своїх методів навчання, виправляти помилки та ставити цілі. Афективні орієнтовані на особистісний розвиток та підвищення мотивації для навчання, створення планів для самостійної роботи, стимулювання успіху та підвищення самооцінки. Соціальні стратегії охоплюють взаємодію з іншими учнями та співробітництво, а саме роботу в групах, обговорення матеріалу та спільне розв'язання завдань.

Комунікативні стратегії характеризуються формулюванням запитань для уточнення, передпереглядом та виведенням висновків, управлінням емоційним стресом, підходами для зменшення тривожності, використанням мови тіла та взаємодією з носіями мови.

Комунікативні стратегії читання включають різні підходи до розуміння тексту. Серед них ознайомлювальне читання, яке передбачає швидке прочитання і виділення ключових слів, вивчаюче читання зі структуруванням тексту та аналізом інформації, і пошукове читання, яке спрямоване на знаходження конкретної інформації. При використанні комунікативних стратегій, можна використовувати різні методи, такі як скорочення, супровідні малюнки, аналіз шрифту, використання фонових знань та інші.

Комунікативні стратегії допомагають покращити розуміння тексту і підвищити ефективність читання як у навчальних, так і в комунікативних ситуаціях.

Вибір найкращих стратегій відповідно до певного стилю навчання та індивідуальних особливостей забезпечить успіх у навчанні іншомовного читання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ, 2004. 344 с.
3. Бех П.О., Бирхун Л.Б. Концепція викладання іноземних мов в Україні. Іноземні мови. 1996. №2. С. 3–8.
4. Бібік Н. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : КІС, 2004. 112 с.
5. Бігич О. Б. Сучасні засоби формування іншомовної комунікативної компетентності. Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація: Тези доповідей ХУІ наукової конференції з міжнародною участю. ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2017. С.13–14 .
6. Бігич О. Б. Теорія і практика формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей. Київ: Вид. центр КНЛУ. 2013. 440 с.
7. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
8. Бігич О.Б. Сучасні засоби формування у студентів міжкультурної компетентності. Наукові записки. Серія Філологічні науки (мовознавство), 165, Кропивницький: Вид-во «КОД», 2018. С. 417– 422.
9. Білоножко Н. Є. Методика формування стратегічної англomовної компетенції старшокласників у процесі засвоєння лексикограматичного матеріалу. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київський національний лінгвістичний університет, Київ. 2010. 320 с.
10. Близнюк О. І., Панова Л. С. Ігри у навчанні іноземних мов : Посібник для вчителів. Київ : Освіта, 1997. 64 с.

11. Богушевич Н. В. Формування потенційного словника учнів основної і старшої загально-освітньої школи під час читання. Іноземні мови. 2011. № 2. С. 10–15.
12. Богушевич Н. В., Сорока В. В. Формування репродуктивного словника учнів основної і старшої загальноосвітньої школи під час читання. Іноземні мови. 2011. № 2. С. 10–18.
13. Бойчук Г.М. Лексичні вправи для розвитку комунікативної компетенції. 9-10 класи. Англійська мова та література: наук.-метод. журн. Харків.: Видав, група «Основа», 2013. С. 47–49.
14. Бусел В. Б. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с. Власенко Л. Вступ до прикладної лінгвістики. Харків: НТУ «ХП», 2014. 228 с.
15. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов : навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 206 с.
16. Волкова Г.К. Організація навчання учнів мовної здогадки про значення стійких словосполучень англійської мови // Методика викладання іноземних мов. 1992. Вип. 20. С. 110–115.
17. Волкова Н. П. Професійно'педагогічна комунікація : навчальний посібник. Київ : ВЦ “Академія”, 2006. 256 с.
18. Вусик Г., Нікішина Т. Загальне мовознавство. Бердянська : Берд. держ. пед. ун-т, 2016. 350 с.
19. Герлянд Т.М., Кулалаєва Н.В., Пащенко Т.М., Романова Г.М., Романов Л.А. Вебквест у професійному навчанні : методичні рекомендації; за заг. редакцією Т.М. Герлянд. Київ.: ПІТО НАПН України, 2016. 141 с.
20. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ: Сімик, 2011. 272 с.
21. Гулій Т. Розвиток потенційного словникового запасу при вивченні англійської мови. Відкритий урок: розробки, технології, досвід: освіт. наук.-метод. журн. Київ.: Пед. вид-во "Плеяди", 2015. С. 29–31.

- 22.Дмітренко Н. Є. Автономне навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх учителів математики [монографія]. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 504 с.
- 23.Дмітренко Н. Метакогнітивні стратегії вивчення іноземної мови. Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультлінгвальному просторі : матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції, 22 листопада 2018 р., Вінниця. 2018. С. 35–37.
- 24.Дмітренко Н. Є. Навчальні стратегії у вивченні іноземних мов. Мовні універсалії у міжкультурній комунікації : Матеріали ІХ Міжнародного науково-практичного семінару. СНУ імені Лесі Українки, Луцьк, 15 березня 2019 р. Луцьк : Вежа-Друк. 2019. С.246–249.
- 25.Дмітренко Н. Є. Формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в читанні у процесі автономного навчання. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб.наук.праць. Вінниця: «Твори»,2020, 63, 108–113.
- 26.Дмітренко Н.Є. Використання автентичних текстів в автономному навчанні професійно орієнтованого англomовного спілкування. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб.наук.праць. Запоріжжя : КПУ, 2020, 69(2), 107–112.
- 27.Дмітренко Н.Є. Порівняльна характеристика моделей застосування навчальних стратегій у вивченні іноземних мов. Інноваційна педагогіка, 2020. Випуск 21. Том 1. С. 120–124.
- 28.Друзь Г. О. Раціоналізація процесу засвоєння іншомовної лексики. Рідна школа. 2002. No 1. С. 61–65.
- 29.Журавель Т. А. Особливості навчальних стратегій. Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства, перекладознавства та методики викладання мови і літератури : тези доп. та повідомл. наук. інтернет-конф. студентів, 6 груд. 2022 р. Вінниця, 2022. С. 196–197.

30. Журавель Т. А. Рівні комунікативної компетентності учнів. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі : матеріали VI Всеукр. наук. інтернет-конф., 14 листоп. 2022 р. Суми, 2022. С. 20–21.
31. Журавель Т. А. Суть поняття «Іншомовна комунікативна компетентність». Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у : матеріали Всеукр. науково-практ. конф., 26 жовт. 2022 р. Вінниця, 2022. С. 171–173.
32. Задорожна І. П. Засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією: «Теорія і методика навчання». Київ. 2012. 44 с.
33. Зеленкова Н. І. Формування пізнавальної самостійності старшокласників у навчальному процесі. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. Кривий Ріг : КДПУ, 2005. Вип. 13. С. 247–252.
34. Зеня Л. Урахування особистісних характеристик студентів у процесі їх профільної підготовки у мовному вищому навчальному закладі. Іноземні мови. 2004. № 4. С. 29–33.
35. Кадемія М. Ю., Шестопалюк О. В. Вебквест у підготовці майбутніх учителів : навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2015. 155 с.
36. Капська, Л. Й. Педагогіка живого слова [навч.-метод. посібник]. Київ: ІЗМН, 1997. 250 с.
37. Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія. 2-ге вид. Київ : ВЦ «Акад.», 2007. 270 с..
38. Концепція навчання другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах. Іноземні мови в навчальних закладах. 2005. № 2. С. 24–31.
39. Луняка, Людмила. Шляхи збагачення словникового запасу учнів. English. Language. Culture. Weekly. Сер., Шкільний світ: Англ, мова та культура: тижневик для вчителів та всіх, хто вивчає мову. Київ.: СПД-ФО Мосієнко, 2014. N 17. С. 4-7.

40. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект : моногр. Кривий Ріг : Вид. дім, 2009. 307 с.
41. Мелконян В., Богдан А. Навчально-методичний посібник до практичних занять з методики викладання англійської та німецької мов: Херсон: Айлант, 2000. 60 с.
42. Міністерство освіти і науки України. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10–11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>
43. Морська Л.І. Теорія та практика методики навчання англійської мови Тернопіль: Астон, 2003. 348 с.
44. Несвіт А. М. Англійська мова. Ми вивчаємо англійську мову. 10 клас: підручник для 10-го класу загальноосвітніх навчальних закладів Київ.: Генеза, 2007. 256 с.
45. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Переклад з англ. Київ: Ленвіт. 2013
46. Ніколаєва С. Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах. Іноземні мови. 2010. №3. С. 3–10.
47. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник. Київ, 2013. 592 с.
48. Ніколаєва С. Ю. Освітні та педагогічні технології і технології навчання іноземних мов і культур. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: [колективна монографія]. Київ: Ленвіт. 2015. С. 7–37.
49. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці) : [навч. посібник]. Київ. : Ленвіт, 2008. 235 с.
50. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2010. № 2. С. 11–18.

51. Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності. Іноземні мови. 2013. №4. С. 9–20.
52. Панова Л.С., Андрійко І.Ф., Тезікова С.В. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Київ: Академія. 2010. 328 с.
53. Плахотник В. М. Теоретичні основи навчання іноземних мов на початковому етапі в середній школі: Дидактико-методичний аспект : докт. пед. наук у формі наукової доповіді. Київ, 1992. 52 с.
54. Про Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України, 2011р. (<http://osvita.ua/doc/files/news/245/24565/Orientir.rar>).
55. Редько В.Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навч.-метод. посіб. : Педагогічна думка, 2013. 260 с.
56. Роман С. В. Методика навчання англійської мови : Навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2005. 208 с.
57. Соловей М. І., Спіцин Є. С., Кудіна В. В. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання. Київ : Ленвіт, 2008. 377 с.
58. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою. Вінниця : Нова Книга, 2008. 288 с.
59. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. Київ: Інкос, 2006. 248 с.
60. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р.. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
61. Трубіщина О. М., Лук'янченко І. О. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів. Одеса, 2018. 152 с.

62. Федоренко Ю., Федоренко Н. Комунікативна компетенція як найважливіший елемент успішного спілкування. Рідна школа. 2002. С. 63–65.
63. Шерстюк О. М., Арванітопуло Е. Г. Картки для самостійної роботи учнів з французької та англійської мов. Бібліотечка журналу «Іноземні мови». Вип. 1. 2007. Київ : Ленвіт, 2007. 48 с.
64. Anderson, N. L2 learning strategies. In E. Hinkel (Ed.), Handbook of research in second language teaching and learning. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. 2005. 85 p.
65. Benson, P. Teaching and researching autonomy in language learning. Applied linguistics in action series. Edinburgh Gate: Pearson Education. 2011. 205 p.
66. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. Applied Linguistics. 2001. Vol. 1. pp. 1–47.
67. Cohen A. D., Weaver S. J. Styles and strategy-based Instruction: A Teachers' Guide. Minneapolis, MN: Center for Advanced Research on Language Acquisition, University of Minnesota, 2006. 310 p.
68. Cohen, A. Styles and Strategies-Based Instruction: A Teachers' Guide. Minneapolis: Centre for Advanced Research on Language Acquisition, University of Minnesota. 2006. 110 p.
69. Cotterall, S. Autonomy and Good Language Learners. In Griffiths, C. (ed.), Lessons from Good Language Learners, Cambridge, UK: Cambridge University Press. 200, pp. 83–98.
70. Dmitrenko, N., Melnyk, L. Explicit models for foreign language strategy learning of preservice teachers at university level. Advanced Education, 18, pp.19–29. doi: 10.20535/2410-8286.228502
71. Dmitrenko, N., Petrova, A., Podzygun, O. The Role of Learning Strategies in the Process of ESP Acquisition of Intending Educators. Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference. May 28th –

- 29th, 2021. Rezekne, Rezekne Academy of Technologies, Vol.V, pp. 535-546.
<https://doi.org/10.17770/sie2021vol5.6357>.
- 72.Ellis, R. The study of second language acquisition. Oxford: Oxford University Press. 1994. 130 p.
- 73.Fulwiler, T. Students' journals. In B. Miller & R. Hubbard (Eds.) Literacy in process: The Heinemann Reader. Portsmouth, NJ: Heinemann. 1991, pp. 205–229.
- 74.Graham, S. Effective language learning. Clevedon: Multilingual Matters, 2007, pp. 73-86.
- 75.Harris, V. Independence in language use and learning. Issues in modern foreign languages teaching. Ed. by Kit Field. London and New York: Routledge Falmer. 2000., pp. 220–236.
- 76.O'Malley, J.M., & Chamot, A.U. Learning Strategies in Second Language Acquisition. CUP, 2001, pp. 44-53.
- 77.Oxford, R. Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know. Rowley, Mass: Newbury House. 1990, pp. 109-112.
- 78.Psaltou-Joycey, A. (Ed.) Foreign Language Learning Strategy Instruction: A Teacher's Guide. Kavala Saita Publicatins. 2015., pp 204–207.
- 79.Rahimi, M., Riazi, A., & Saif S. An investigation into the factors affecting the use of language learning strategies by Persian EFL learners. CJAL, 11(2), 2008, pp. 31–60.
- 80.Rubin, J., Chamot, A.U., Harris, V., & Anderson, N.J. Intervening in the use of strategies. In A.D.Cohen and E.Macaro (Eds). Language Learner Strategies: Thirty Years of Research and PracticeOxford: Oxford University Press. . 2007. pp. 141–160.
- 81.Sarada, Jarupan. The Use of '5A Learning Portfolio', a Technique of Learning Strategies Based on Self-Directed Learning and Metacognition to Enhance English Learning Skills of Thai Engineering Students. PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research, 8 (1), 2019, pp. 35–47.

82. Wenden, A. L. Helping language learners think about learning. *ELT Journal*, 40 (1), 1986, pp.3–12.
83. Williams, M., & Burden R. L. *Psychology for language teachers: A Social Constructive Approach*. Cambridge: CUP. 1997, pp. 11–17.
84. Zarei, A., & Zarei, N. On the effect of language proficiency on learners' autonomy and motivation. *Journal of English Language and Literature*, 3(2), 2015, pp. 263–270.

